

SÄHKÖINEN KULUNVALVONTA RAKENNUSALAN YRITYKSESSÄ

Jyrki Somero

Opinnäytetyö
Tekniikan yksikkö
Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka
Insinööri (AMK)

2017

Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka
Insinööri (AMK)

Tekijä	Jyrki Somero	Vuosi	2017
Ohjaaja	Juha Vesa		
Toimeksiantaja	Rakennusliike Somero Oy		
Työn nimi	Sähköinen kulunvalvonta rakennusalan yrityksessä		
Sivu- ja liitemäärä	41 + 4		

Opinnäytetyön tilaajana toimi Rakennusliike Somero Oy. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää sähköisen kulunvalvonnan edut ja haasteet, sekä tiedonantovelvollisuudesta verottajalle.

Sähköisen kulunvalvonnan kustannukset saatiin Rakennusliike Somero Oy:stä.

Opinnäytetyön tuloksena saatiin tietoa tiedonantovelvollisuudesta, kulunvalvonnan kustannuksista ja hyödyistä sekä käytiin läpi tilaajavastuulaki. Opinnäytetyö antaa tietoa työmaan työnjohdolle kulunvalvonnasta sekä tiedonantovelvollisuudesta.

Sähköisestä kulunvalvonnasta tehtiin sähköpostikysely Rakennusliike Someron toimihenkilöille sekä yhden Rakennusliike Someron työmaan kirvesmiehille. Kyselylle saatiin rakennustyömaiden vastaavien työnjohtajien oma näkemys sähköisestä kulunvalvonnasta, sen hyödyistä, haitoista, leimauksien seurannasta sekä sähköisen kulunvalvonnan tärkein asia. Kirvesmiehiltä saatiin yleinen näkemys sähköisestä kulunvalvonnasta.

AVAINSANAT:

harmaa talous, kulunvalvontajärjestelmä, rakentaminen, sähköinen kulunvalvonta, tiedonantovelvollisuus

Degree programme
of civil Engineering

Author	Jyrki Somero	Year	2017
Supervisor(s)	Juha Vesa		
Commissioned by	Rakennusliike Somero Oy		
Subject of thesis	Electronic access control in construction firm		
Number of pages	41 + 4		

This thesis was commissioned by Rakennusliike Somero Oy. The objective of the thesis to find out the benefits and challenges of the electronic access control and the notification responsibility to the tax collector.

The cost of the access control were covered by Rakennusliike Somero Oy.

As a result of this thesis, information was gained on the notification responsibility, the cost and benefits of the access control and the contractor's liability. The thesis gives information to the supervisor of the access control and notification responsibility.

An e-mail survey was conducted of the electronic access control for the staff of Rakennusliike Somero and for the carpenters of one of the construction sites of Rakennusliike Somero. The questionnaire gave information on the views of the site managers concerning electronic access control, its benefits, disadvantages, monitoring stamps and what they found to be the most important issue of electronic access control. The questionnaire for the carpenters gave a general view of the electronic access control.

KEY WORDS:

access control system, construction, disclosure obligation, electronic access control, gray economy

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	9
2 TIEDONANTOVELVOLLISUUS	10
2.1 Tilaajan tiedonantovelvollisuus urakoista	11
2.1.1 Tiedonantovelvolliset työt	13
2.1.2 Urakkatiedot, joita ei tarvitse antaa	14
2.2 Pää toteuttajan tiedonantovelvollisuus työntekijöistä	15
2.2.1 Yhteisen rakennustyömaan työntekijäilmoitus	16
2.2.2 Työntekijätiedot, joita ei tarvitse antaa	18
2.3 Tietojen antamisen aikamääreet	20
2.3.1 Tietojen antamisen ajankohta	20
2.3.2 Tiedonantovelvollisuuden alkaminen	20
2.3.3 Tiedonantovelvollisuuden päättymisen	21
2.4 Tietojen ilmoitustavat	21
2.5 Tiedonantovelvoitteen sanktio laiminlyönnistä	22
3 KULUNVALVONTA	25
3.1 Esitettävät tiedot kulkulupaluettelosta	25
3.2 Kuvallinen henkilötunniste veronumerolla	26
3.3 Sähköinen kulunvalvonta rakennustyömaalla	27
3.4 Edut sähköisestä kulunvalvonnasta	29
3.5 Haitat sähköisestä kulunvalvonnasta	30
3.6 Sähköisen kulunvalvonnan kustannukset	31
4 KYSELYT SÄHKÖISESTÄ KULUNVALVONNASTA	32
4.1 Kysely Rakennusliike Someron toimihenkilöille	32
4.1.1 Miten työmaalla suhtaudutaan kulunvalvontaan?	32
4.1.2 Onko sähköisestä kulunvalvonnasta ollut mitään hyötyä?	33
4.1.3 Onko sähköisestä kulunvalvonnasta ollut haittaa?	33

4.1.4	Voisiko sähköistä kulunvalvontaa vielä jotenkin kehittää?.....	34
4.1.5	Onko työmaalla tehty seuranta kulunvalvontaan leimautumisesta?	34
4.1.6	Sähköisen kulunvalvonnan merkittävin ja tärkein asia?	35
4.2	Kysely Rakennusliike Someron kirvesmiehille	35
4.2.1	Miten suhtaudut sähköiseen kulunvalvontaan?	35
4.2.2	Onko sähköisestä kulunvalvonnasta ilmennyt haittapuolia?	36
4.2.3	Voisiko kulunvalvontaa vielä kehittää?	36
4.2.4	Minkä vuoksi sähköinen kulunvalvonta on työmaalla?	37
5	TILAAJAVASTUULAKI	38
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	41
	KUVIOLUETTELO	
	Kuvio 1. Tiedonantovelvolliset tahot (Verohallinto 2017)	11
	Kuvio 2. Tilaajan tiedonantovelvollisuus urakoista (Mukaillen Verohallinto 2017)	15
	Kuvio 3. Pää toteuttajan tiedonantovelvollisuus työntekijöistä (Mukaillen verohallinto 2017)	18
	TAULUKKOLUETTELO	
	Taulukko 1. Tiedonantovelvollisen laiminlyöntimaksujen enimmäismäärät (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)	23
	Taulukko 2. Rakennusliike Someron kulunvalvonnan kustannukset	31

KUVALUETTELO

Kuva 1. Kuvallinen henkilötunniste	27
Kuva 2. NFC-avaimenperät	28
Kuva 3. Valttikortti	29
Kuva 4. Sähköinen kulunvalvontalaite (Inoptics 2017)	30

ALKUSANAT

Opinnäytetyön aiheesta haluan kiittää Rakennusliike Somero Oy:ta, sekä sen työpäällikkö Janne Someroa.

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

NFC-avaimenperä

Nier field communication, lyhyiden etäisyyksien tiedonsiirto

1 JOHDANTO

Harmaa talous on ollut ongelma rakennusosalalla. Se näkyy erityisesti urakoiden kilpailuttamisessa. Hallituksella on ollut erilaisia keinoja tämän torjumiseksi. Ensin tulivat kuvalliset henkilökortit, joista ilmeni nimi, syntymäaika, yritys sekä Y-tunnus. Vuonna 2011 henkilökorttiin lisättiin työntekijän henkilökohtainen veronumero. Tämän tarkoituksena oli karsia harmaan talouden työntekijöitä pois yhteisiltä rakennustyömailta. Korttia oli vaikea väärentää, koska veronumeron pystyi tarkastamaan veronumerorekisteristä.

Vuonna 2014 heinäkuussa tuli pakolliseksi tiedonantovelvollisuus verottajalle (eduskunnan hyväksymät lait 363/2013 sekä 364/2013). Silloin sähköinen kulunvalvonta tuli isommille yrityksille käytäntöön. Pääurakoitsijan tuli ilmoittaa verottajalle kuukausittain yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä työntekijöistä. Tiedonantovelvollisuus täyttyy silloin, kun rakennushanke ylittää 15 000 euroa. Tilaajan tuli ilmoittaa myös yhteystiedot niistä yrityksistä, jotka arvonlisäverolain puitteissa suoritti tilaajalle tarkoitettua rakentamispalvelua.

Rakennusalan yritysten siirtyminen sähköiseen kulunvalvontaan tuli yrityksille todella kalliiksi. Suuret ja keskisuuret yritykset joutuivat maksamaan ensimmäisenä vuonna kymmeniä tuhansia euroja erilaisia maksuja. Tämä toi verottajalle tuloja menetetyistä harmaan talouden tuomista vajauksista. Laskennallisen rakennustoiminnassa olevien arvonlisäverojen vajauksien arvioitiin olevan vuonna 2008 runsaat 260 miljoonaa euroa. (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010)

Tämä opinnäytetyö käsittelee sähköistä kulunvalvontaa, tiedonantovelvollisuutta sekä sitä, miten paljon kustannuksia näistä aiheutuu rakennusalan yrityksille. Opinnäytetyön aihe ja siihen saadut kustannusarviot on saatu Rakennusliike Somero Oy:ltä.

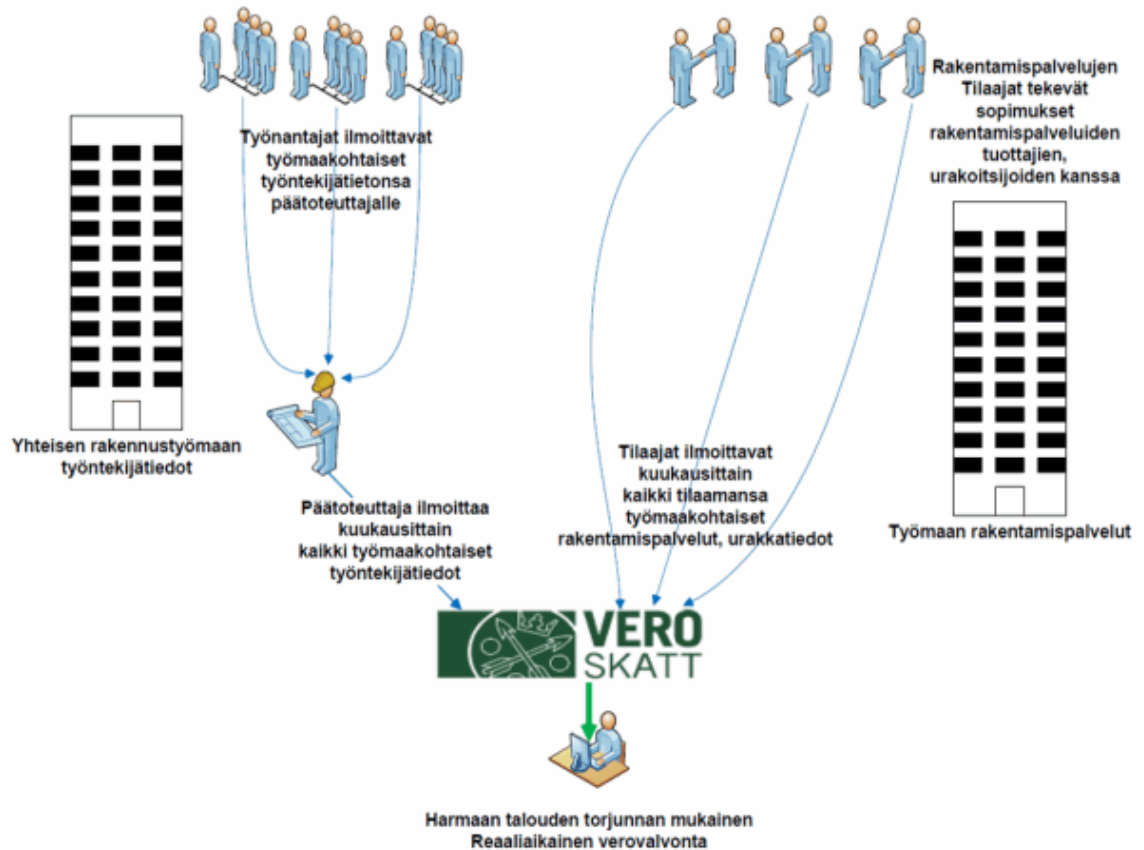
2 TIEDONANTOVELVOLLISUUS

Yritykset ja työntekijät, jotka harjoittavat rakennustyömaalla tapahtuvaa rakentamista, saneerausta tai kunnossapitoon viittaavaa toimintaa ovat tiedonantovelvollisuuden alaisia. Tiedot ilmoitetaan joko työntekijätietona tai urakkatietona (Kuvio 1). (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Urakkatietoina ilmoitetaan urakkasopimuksen tiedot ja siihen liittyvät tapahtumatiedot. Kaikki tilaajat ilmoittavat Verohallintoon, mistä ovat rakentamispalvelut tilanneet. Työntekijätiedot ilmoitetaan kaikista henkilöistä, jotka työskentelevät yhteisellä rakennustyömaalla riippumatta työnantajasta tai työsuhteesta. Yritykset antavat työntekijätietonsa päätoteuttajalle, joka ilmoittaa ne Verohallinnolle. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016.)

Työntekijä- ja urakkatietoja annetaan eri perusteilla. Työntekijä- ja urakkatietojen perusteet ovat itsenäisiä, eivätkä välittämättä liity toisiinsa. Yrityksestä, jonka töistä ei tarvitse antaa urakkatietoja, voidaan kuitenkin antaa työntekijätietoja. Urakat, joita ei ole tehty yhteisillä rakennustyömailla, annetaan urakkatiedot. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Urakkatietojen tiedonantovelvollisuus syntyy silloin, kun kyseessä on arvonlisäverolaissa (1501/1993) esitettyä rakentamispalvelua tai jos pystytetään/puretaan rakennustelineitä taikka silloin, kun otetaan työntekijöitä vuokralle näihin edelle mainittuihin tehtäviin. Työntekijätietojen tiedonantovelvollisuus syntyy silloin, kun harjoitetaan rakentamista yhteisellä rakennustyömaalla. Rakentaminen ei siis tällöin tarkoita rakentamispalvelua. Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta (205/2009) ovat sekä rakentamisen että yhteisen rakennustyömaan tarkoittamia käsitteitä. Yleensä kaikki työntekijät, jotka työskentelevät yhteisellä rakennustyömaalla ovat tiedonantovelvollisia. Lisäksi myöskin yksityishenkilöt ovat silloin tiedonantovelvollisia, kun tehdään sellaista rakentamista joka edellyttää rakennuslupaa. Yksityishenkilön on osoitettava Verohallinnon todistus tiedonantovelvollisuuden täyttämisestä loppukatselmuksessa. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kuvio 1. Tiedonantovelvolliset tahot (Verohallinto 2017)

2.1 Tilaajan tiedonantovelvollisuus urakoista

Tiedonantovelvollisuus koskee arvonlisäverolain alaisena olevia rakentamispalvelun tilaajia sekä myöskin työvoiman vuokraamisesta ja rakennustelineiden pysytys- ja purkutöitä, jotka on ostettu rakentamispalveluja varten, silloin kun kokonaisarvo ylittää sopimuksessa 15 000 euroa ilman arvonlisäveroa. Tiedot annetaan kuukausittain joko sopimuskohtaisesti tai työmaakohtaisesti siltä kuukaudelta, jonka aikana työt on aloitettu. (Kuvio 2) (Verohallinnon päätös rakentamiseen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta 2016)

Tiedonantovelvollisen on ilmoitettava seuraavat asiat:

- Yhteys henkilön tiedot ja tilaajan yksilöintitiedot
- Yksilöintitiedot työmaasta tai sopimuksesta
- Urakoitsijan yksilöintitiedot ja yhteys henkilön yhteistiedot
- Ilmoitusjakson aikana urakasta laskutettu tai maksettu määrä
- kokonaissumma urakasta
- sovelletaanko käännettyä verovelvollisuutta
- minkälainen toimeksianto
- urakkasopimuksen mukaiset päivämäärät. (Verohallinnon päätös rakentamiseen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta 2016)

Tahot, jotka tilaavat rakentamispalvelua, ovat verotusmenettelylain (1558/1995) mukaan urakkatietojen osalta tiedonantovelvollisia. Rakennuttaja, joka ostaa rakentamispalvelua on tilaaja ja näin ollen tiedonantovelvollinen. Urakka on korvausta vastaan suoritettua rakentamispalvelua. Pääurakoitsija, aliurakoitsija tai sivu-urakoitsijat voivat toimia myös tilaajana. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016.)

Tilaaja on yleensä yritys, mutta tilaajana voi toimia myös jokin muu taho. Esimerkiksi valtio, kunta, kuntayhtymä, Ahvenanmaan maakunta tai sen kunta tai kuntayhtymä, seurakunta, seurakuntayhtymä, muu uskonnollinen yhdyskunta, muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö, yhdistys, yhteisetuus, kuten tiekunta tai säätiö. Suomessa voi myös rakentamistyötä harjoittava ulkomailla toimiva yritys toimia tiedonantovelvollisena tilaajana. Henkilö, joka rakennuttaa toimitilat liikkeelleen tai maataloudenharjoittaja, joka rakennuttaa esimerkiksi navetan toiminnalleen, hän on tällöin tilaaja sekä tiedonantovelvollinen. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

2.1.1 Tiedonantovelvolliset työt

Rakennus- ja korjaustyö sekä työn yhteydessä asennetun tavaran luovuttaminen, joka kohdistuu kiinteistöön, on arvonlisäverolaissa (1501/1993) 31.3 §:n 1 kohdan mukaan on säädetty rakentamispalveluksi. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Valtioneuvoston rakennustyön turvallisuudesta luodun asetuksen 1 §:ssä sanotaan, että asetusta sovelletaan maan päällä, alla ja vedessä, joka kohdistuu rakennuksen tai muun rakennelman kunnossapitoon, korjaus- ja uudisrakentamiseen sekä edellä mainittujen rakentamissuunnitteluun, purku- ja asennustyöhön sekä vesi- ja maarakentamiseen. (Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa 2014)

Rakennustyötä ovat asetuksen eri soveltamisalan mukaan erityyppisten talojen rakennustyöt, LVIS-työt, infra-alan rakennustyöt, maarakennus- ja kaivostyöt, sekä myöskin näiden korjaus- ja muutostyöt. Kaivostöiden osalta rakennustöiden raja kulkee rakennusteknisen kaivostoiminnan ja louhinnan välillä. Näistä on erikseen määritelty kaivoslaissa (621/2011). Rakennustyöt, jotka tapahtuvat vedessä, ovat esimerkiksi väylien ruoppaus, vedenalainen louhinta ja patojen rakentaminen. (Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa 2014)

Koneiden ja laitteiden asennustyöt ovat rakennustyötä silloin, kun se liittyy rakentamiseen korjaus- ja uudisrakentamisen yhteydessä. Esimerkiksi paperitehtaiden ja voimalaitosten koneet, hissit, LVIS-laitteistot, kun niiden asennuksen yhteydessä joudutaan tekemään muutoksia rakennuksen rakenteisiin. (Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa 2014)

2.1.2 Urakkatiedot, joita ei tarvitse antaa

Erikseen hankitut valvonta- ja suunnittelutyöt eivät kuulu tiedonantovelvollisuuden piiriin. Jos tilaaja tilaa suunnittelun ensin ja sitten vasta kilpailuttaa rakennusurakan, ei näin ollen katsota suunnittelua rakennuspalveluksi, vaikka urakoitsija olisi sama yritys, jolta suunnittelu oli tilattu. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Rakennustoimialan palveluita sekä tuotteiden myymistä ei pidetä arvonlisäverolain mukaisena rakentamispalveluna. Samaan kategoriaan kuuluvat myös esimerkiksi alihankkijalta ostetut konsultointipalvelut tai työterveyshuollon palvelut sekä rakennusmateriaalit tavarantoimittajalta. Ainoastaan silloin syntyy tiedonantovelvollisuus, kun rakentamispalvelua on vähäisissäkin määrin kauppasopimuksessa. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

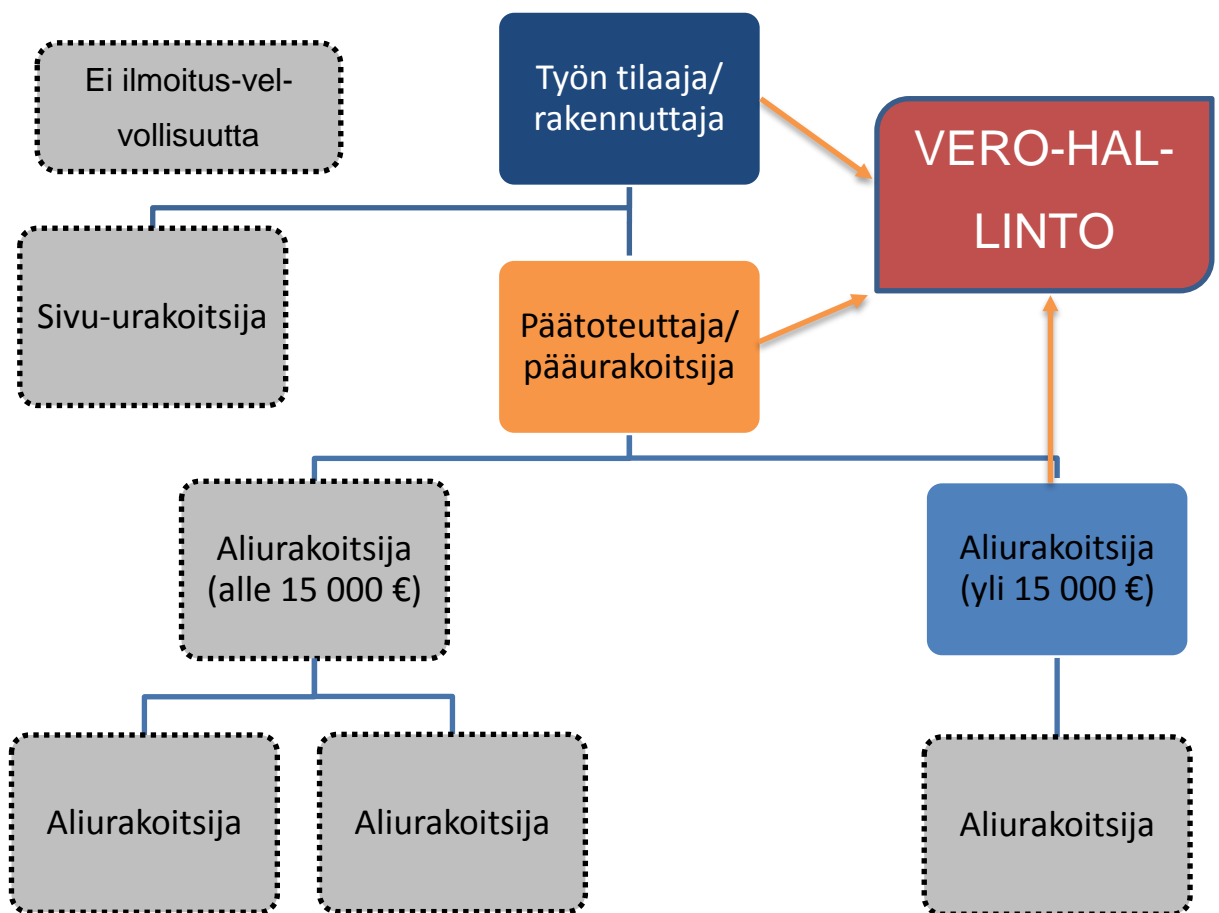
Tuotantolaitosten kalusteiden, koneiden ja laitteiden kunnossapitoa, asennusta ja korjaamista ei pidetä osana kiinteistöä eikä näin ollen katsota rakentamispalveluna. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kiinteistöhoitopalvelu ja kiinteistöihin liittyvät huoltotyöt, joilla ennalta ehkäistään vikojen syntymistä, ei kuulu tiedonantovelvollisuuden piiriin. Näitä ovat esimerkiksi nuohous, hiekoitus, lumenkolaus, kiinteistöjen vähäiset korjaukset, jos ne kuuluvat kiinteistönhoitosopimukseen sekä erilaiset LVI-järjestelmän ylläpitämisestä olevat huoltotyöt. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Jos sopimuksen arvonlisäveroton arvo on enintään 15 000 €, ei tietoja tarvitse antaa. Tiedot katsotaan sopimuskohtaisesti ei työmaakohtaisesti. Ilmoitusvelvollisuus alkaa siitä kuukaudesta, jos 15 000 € raja ylittyykin työn aikana. Takautuvasti tietoja ei tarvitse ilmoittaa ajalta ennen 15 000 € ylitystä. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kaikki sopimukset katsotaan erikseen, vaikka sopimuksia olisi useita tai urakoitsija olisi tarjouskilpailussa voittanut kaksi peräkkäistä työvaihetta. Ainoastaan, jos

peräkkäisten sopimusten erillisyydelle ei ole liiketaloudellista perustetta, katsotaan se silloin yhdeksi sopimukseksi. Jos työn aikana sovitaan lisätöistä, jotka kuuluvat samaan urakkaan, katsotaan se sopimuskokonaisuudeksi ja näin ollen se kuuluu tiedonantovelvollisuuden piiriin. Kuitenkin sopimuskokonaisuus täytyy ylittää 15 000 €, jotta ilmoitusvelvollisuus syntyy. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kuvio 2. Tilaajan tiedonantovelvollisuus urakoista (Mukaillen Verohallinto 2017)

2.2 Pää toteuttajan tiedonantovelvollisuus työntekijöistä

Yhteisellä rakennustyömaalla pää toteuttajan tehtävä on ilmoittaa tiedot Verohallinnolle kaikista työntekijöistä, vuokramiehistä, työnantajista ja itsenäisistä työntekijöistä. Yleensä pääurakoitsija on pää toteuttaja, mutta se voi myös olla määräysvaltaa pääasiallisesti käyttävä työnantaja tai rakennuttaja itse, jos rakennut-

taja ei ole nimennyt päätoteuttajaa työmaalle. Kuukausittainen ilmoitusvelvollisuus syntyy silloin, kun arvonlisäveroton kokonaisarvo on yli 15 000 €. (Verohallinnon päätös rakentamiseen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta 2016)

Tiedonantovelvollisen on ilmoitettava seuraavat asiat:

- yhteyshenkilön tiedot sekä ilmoitusvelvollisen yksilöintitiedot
- työmaan sijainti
- työntekijän alku- ja loppupäivämäärä työmaalla sekä yksilöintitiedot
- ulkomaalaisen työntekijän vakuuttamista koskevat tiedot
- työntekijän työsuhde (vuokramies, ammatinharjoittaja, talkootyöntekijä, harjoittelija vai työsuhteinen)
- työnantajan yksilöintitiedot sekä yhteyshenkilön tai työnantajan edustajan yhteystiedot
- vuokramiespalvelun teettäjän yksilöintitiedot. (Verohallinnon päätös rakentamiseen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta 2016)

2.2.1 Yhteisen rakennustyömaan työntekijäilmoitus

Yhteinen rakennustyömaa käynnistyy silloin, kun työmaalla toimii enemmän kuin yksi työnantaja tai itsenäinen työnsuorittaja. Aluksi työmaalla saattaa toimia vain yksi työnantaja ja työmaan edetessä tulee lisää työnantajia työmaalle. Työmaan keston alarajaa ei ole asetuksissa määrätty, (rakennustyön turvallisuudesta annettu valtioneuvoston asetus 2 § 1) vaan määräävä tekijä on se, että työtä suorittaa kaksi eri yritystä. Ilmoitusvelvollisuus käynnistyy heti, kun työmaalla aloittaa ensimmäinen työnantaja. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Yhteiselle rakennustyömaalle ei päästetä ulkopuolisia lainkaan, vaan alue rajataan siten, että vain rakennustöitä tekevät pääsevät alueelle. Työmaa-alue voi

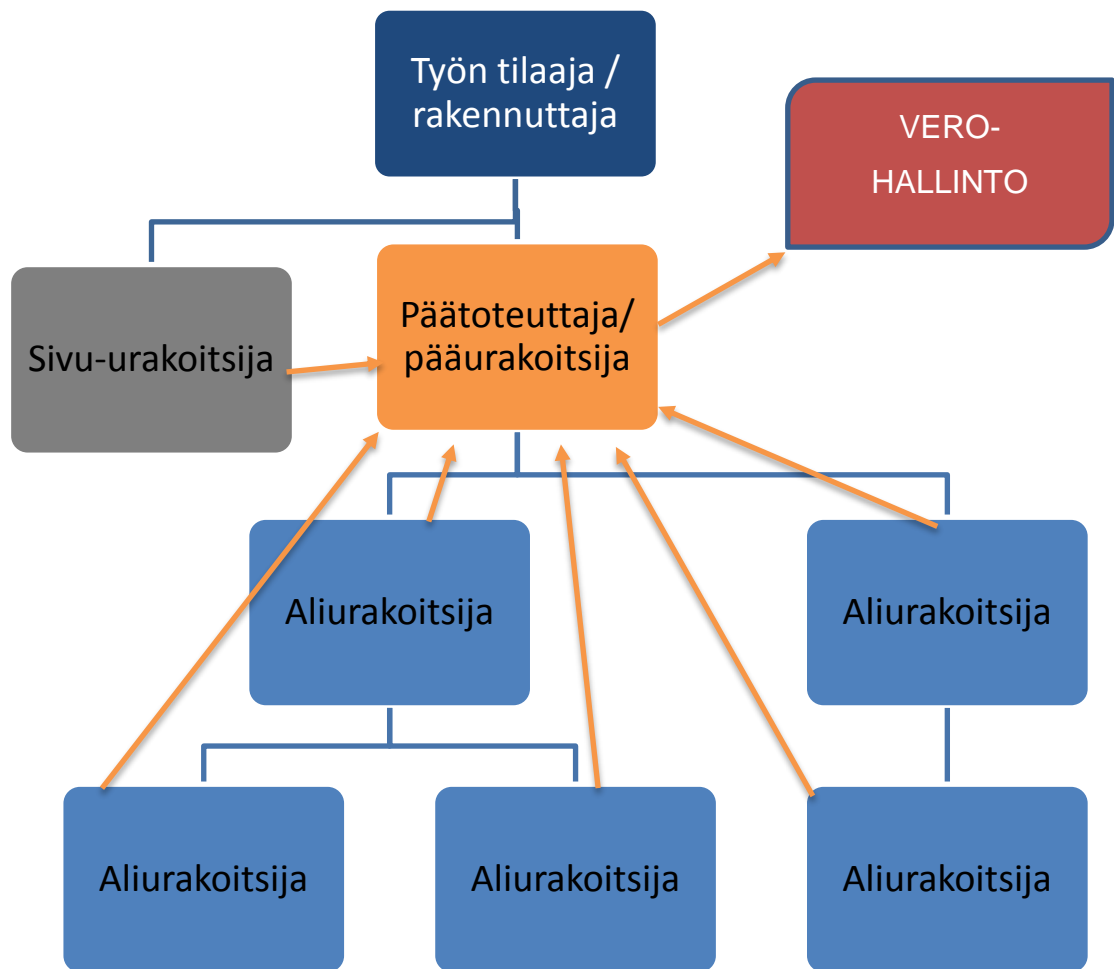
olla rajattu esimerkiksi aidoin, lippusiimoin tai lukittujen ovien avulla. Joskus aluetta ei voi rajata. Tilanteita voi olla esimerkiksi, jos toimitaan yleisissä tiloissa, joissa asiakkaiden pitää päästä kulkemaan. Jos kaksi yritystä toimii yleisissä tiloissa samanaikaisesti, täyttyy yhteisen rakennustyömaan edellytykset. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Seisokkityömaat ovat verrattavissa rakennustyömaihin ja näin ollen kuuluvat tiedonantovelvollisuuden piiriin. Seisokkityömaat voivat olla esimerkiksi tuotantolaitoksen kunnossapitotyö, jonka kesto on yli kuukauden ja siellä työskentelee vähintään 10 työntekijää samanaikaisesti sekä näiden työmäärä ylittää 500 henkilötyöpäivää. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Päätoteuttajan on yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä henkilöistä pidettävä työntekijäluetteloa (työturvallisuuslaki (728/2002) 52 b §). Tätä luetteloa valvoo työsuojeluviranomainen ja sen on helposti oltava tarkistettavissa sekä ajantasainen. Päätoteuttajan täytyy antaa työntekijäilmoitus kuukausittain Verohallinnolle. Kaikilla henkilöillä, jotka työskentelevät yhteisellä rakennustyömaalla, on oltava kuvallinen tunnistekortti ja heidät on merkittävä päätoteuttajan ylläpitämään työntekijäluetteloon heti työmaalle saavuttaessa. Päätoteuttaja ilmoittaa työntekijäluettelon työntekijäilmoituksessa Verohallinnolle ajantasaisesti kuukausittain. Vaikka rakennustyömaalla on käynyt työntekijä olemassa vain yhden päivän, on tämä ilmoitettava myös työntekijäilmoituksessa. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kaikkien yritysten on annettava päätoteuttajalle tiedot omista työntekijöistään, jotka toimivat yhteisellä rakennustyömaalla. (Kuvio 3) Myös itsenäisen työnsuorittajan on annettava ilmoitus. Sama pätee myös niin kotimaisiin kuin ulkomaisiin toimijoihin. Tiedot on annettava jo ennen töiden aloittamista. Jos tiedot muuttuvat työskentelyn aikana, on ne ilmoitettava viipymättä päätoteuttajalle. Jos työntekijät antavat tiedot suoraan päätoteuttajalle on päätoteuttajan ne varmistettava työnantajalta sekä varmistua myös työnantajantiedon oikeellisuudesta. Sellaiselta kuukaudelta, miltä työntekijä ei ole ollut varsinaisesti työmaalla ei saa antaa tietoja. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Työntekijätiedot pitää antaa kaikista yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä työntekijöistä, vaikka nämä eivät tekisi varsinaista rakentamistyötä ollenkaan, esimerkiksi siivoojat, suunnittelijat, sihteerit, työnjohto, vartija, projektipäällikkö sekä työturvallisuuskoordinaattori. Opiskelijat ja talkootyöläiset ilmoitetaan erikseen. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kuvio 3. Päätoteuttajan tiedonantovelvollisuus työntekijöistä (Mukaillen verohallinto 2017)

2.2.2 Työntekijätiedot, joita ei tarvitse antaa

Tavaran toimittajien ei katsota kuuluvan yhteisellä rakennustyömaalla työskenteleväksi henkilöksi, kuitenkin jos hän osallistuu työhön työmaalla jollakin tapaa, on

hän ilmoitusvelvollinen. Elementtikuorman kuljettaja osallistuu työhön, jos hän purkaa lastin muualle kuin sitä varten olevaan varastointipaikkaan tai osallistuu työhön jollakin tapaa. Betoniauton kuljettajan katsotaan osallistuvan työhön, jos hän pumppaa betonia työmaa kohteeseen. Kuitenkin, jos hän tuo betonin, vaikka betonipumppuautoon ei näin ollen hän työskentele työmaalla. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Yhteisellä rakennustyömaalla ei vastaavalla työnjohtajalla usein ole tietoa siitä, että betoniauton kuljettaja osallistuu työhön silloin, kun hän purkaa betonia työmaalle. Tämä on varmasti aivan yleinen käsitys, koska yleensä vastaavalla työnjohtajalla ei ole kaikkea tietoa siitä, että missä tiedonantovelvollisuuden raja menee.

Vierailijat ja viranomaiset, jotka eivät ole urakoitsijoiden sopimuksessa, eivät myöskään kuulu tiedonantovelvollisuuden piiriin. Työsuojeluviranomaisen muistiosta selviää paremmin, milloin on kyse vierailijan työskentelystä ja milloin ei. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Jos yhteisen rakennustyömaan aluetta ei voi rajata jostain syystä päivittäisestä toiminnasta, ilmoitetaan silloin vain työntekijät, jotka osallistuvat rakennustyöhön. Työskentelevillä henkilöillä pitää kuitenkin olla esillä kuvallinen tunnistekortti, jotta heitä voidaan pitää yhteisellä työmaalla työskentelevinä henkilöinä. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Jos yrityksen työmaakohtaisen sopimuksen kokonaisarvo on arvonlisäverotomana korkeintaan 15 000 €, ei näin ollen tiedonantovelvollisuutta synny. Kun sopimuksen kokonaisarvoa lasketaan, otetaan huomioon vain rakennuttajan ulkopuolisilta tilattujen urakoiden arvo. Tähän ei kuulu yrityksen omat kustannukset, esimerkiksi palkat. Kun kokonaisarvo menee yli 15 000 €, täytyy päätoteuttajan ilmoittaa muille työnantajille tiedonantovelvollisuudesta, jotta nämä osaavat ottaa ilmoitusvelvollisuutensa huomioon päätoteuttajalle. Jos sopimuksen kokonaisarvo on 10 000 € ja sivu-urakoita tekevällä kolmella yrityksellä on jokaisella 2000

€ arvoinen urakka, täytyy rakennuttajan ilmoittaa pääurakoitsijalle sekä muille raja-arvon ylittymisestä. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Jokainen yritys, joka toimii yhteisellä rakennustyömaalla, on ilmoitusvelvollinen ilmoittamaan työntekijöidensä tiedot päätoteuttajalle ennen kuin työmaalla aloitetaan työskentelyä. Rakennuttaja on silloin ilmoitusvelvollinen, jos ei ole asetettu päätoteuttajaa. Niitä kuukausia, kun työntekijä ei ole työmaalla ei ilmoiteta kyseisen työmaan työntekijätiedoissa. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

2.3 Tietojen antamisen aikamääreet

2.3.1 Tietojen antamisen ajankohta

Tiedot annetaan kuukausittain Verohallinnolle, kuitenkin viimeistään toiseksi seuraavan kuukauden viidentenä päivänä, esimerkiksi helmikuun tiedot annetaan viimeistään huhtikuun viidentenä päivänä. Jos kuun viidennespäivä sattuu pyhäpäivän kohdalle, siirtyy viimeinen ilmoitus päivä seuraavalle arkipäivälle. Etukäteen ei voi ilmoittaa tietoja. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

2.3.2 Tiedonantovelvollisuuden alkaminen

Tiedonantovelvollisuus alkoi heinäkuun ensimmäisenä päivänä 2014, vaikkakin työmaa olisi ollut jo käynnissä ennen tätä päivää, on tiedot annettava 1.7.2014 päivästä ja siitä eteenpäin. Tiedonantovelvollisuus alkaa heti työmaan tai rakennustyön alettua. Maksukuukautena annetaan heti ennakkomaksuista urakkailmoitus. Urakkatiedoissa katsotaan rakennustyöt alkaneeksi heti ensimmäisestä työvaiheesta, vaikka se olisi vain rakennuspaikan raivaamista. Ilmoitusvelvollisuus katsotaan sopimuskohtaisesti urakkatiedoissa. Vaikka töitä ei olisi vielä keretty laskuttaa, on tiedot silti annettava. Ennakkomaksuista on silti annettava tiedot, jos tilaaja maksaa niitä ennen töiden aloittamista. Kuitenkaan välikuukausilta, eli niiltä mitä ennakkomaksun ja töiden aloituksen välissä on, ei tarvitse ilmoittaa. Ennakkomaksu sisältyy kokonaissummaan ja sitä ei ilmoiteta erikseen. Yhteisen

rakennustyömaan osalta riittää tieto siitä, että työmaalla toimii enemmän kuin yksi työnantaja ja näin ollen myös tiedonantovelvollisuus alkaa työmaan alkaessa. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

2.3.3 Tiedonantovelvollisuuden päättyminen

Tiedonantovelvollisuus päättyy sen jälkeen, kun työ on luovutettu tilaajalle ja tilaaja on sen kokonaisuudessaan vastaanottanut, mutta kuitenkin vasta sitten, kun urakoitsija ei enää laskuta tilaajaa. Takuuajan jälkeisistä töistä ei tarvitse antaa urakkailmoitusta, jos urakoitsija ei enää laskuta tilaajaa esim. viimeistä maksuerää. Lisätöistä on kuitenkin urakkailmoitus annettava normaalisti, vaikka se olisi takuuajan ulkopuolisia töitä. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Työntekijäilmoitusvelvollisuus Verohallinnolle päättyy sitten, kun yhteinen rakennustyömaa on päättynyt. Yhteinen rakennustyömaa voi silti työsuojeluviranomaisen mukaan jatkua, vaikka työ olisi jo luovutettu tilaajalle eikä työmaalla toimittaisi enää. Silloin työntekijätietojen ilmoitusvelvollisuus siirtyy rakennuttajalle tai sen nimeämälle päätoteuttajalle. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

2.4 Tietojen ilmoitustavat

Verohallinnolle voi työntekijä- ja urakkailmoitukset ilmoittaa joko paperilomakkeella tai sähköisesti. Yleisin tapa on jättää tiedot sähköisesti, se onnistuu joko suomi.fi-verkkolomakkeella tai sitten ilmoitin.fi-palvelun kautta. Heti, kun lomake on täytetty ja lähetetty sähköisesti, näkyy se Verohallinnon sähköisessä järjestelmässä. Kirjautuakseen sähköisiin palveluihin, yritykset ja yhteisöt tarvitsevat Katso-tunnisteen. Yksityishenkilöt voivat kirjautua pankkitunnuksilla tai sirullisella henkilökortilla. Paperilomakkeet voi tulostaa Vero.fi-sivustolta. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Kun yritys tai yhteisö ilmoittaa tietojaan sähköisesti Verohallinnolle, edellytetään Katso-tunnisteen käyttämistä. Yrityksellä voi olla yksi pääkäyttäjä, joka voi valtuuttaa muita käyttäjiä Katso-palvelussa, sekä myöntää alitunnisteella hallinnoida yrityksen tietoja. Pääkäyttäjä voi valtuuttaa yrityksen ilmoittajan kahdella eri Katso-roolilla, joko Vertailutietojen ilmoittaja-rooli tai Kausiveroilmoittaja-roolin käyttöön. Alitunnisteella voidaan antaa vain vertailutietojen ilmoittaja-rooli, tällä roolilla voidaan pelkästään työntekijä- ja urakkatietoja. Myös ulkomaalaiset tarvitsevat Katso-tunnisteen, kun todistaa henkilöllisyytensä ja nimikirjoituksensa julkisen notaarin vahvistamalla asiakirjalla. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Ensimmäisellä kerralla kohdekuukauden tiedot annetaan aina perusilmoituksella, vaikka ilmoitus olisi myöhässä. Näin saadaan ilmoitukselle yksilöllinen ilmoitustunniste sekä ilmoituksen antamisajankohta. Olkoon kyseissä ilmoituksessa, vaikka useampi kuin yksi työmaa, on tunnus aina ilmoituskohtainen. Ilmoitustunniste perusilmoituksessa kuitenkin vaihtuu kuukausittain, vaikka ilmoittaja pysyisi entisenä. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Jos ilmoituksesta selviää virhe, jonka Verohallinto haluaa korjattavaksi, on tiedonantovelvollisen tehtävä kyseisestä kuukaudesta korjausilmoitus. Perusilmoituksessa annettu ilmoitustunnus on aina ilmoitettava korjausilmoituksessa, ilman ilmoitustunnusta ei voida antaa korjausilmoitusta. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Poikkeuksellisesti jo annettu ilmoitus voidaan poistaa kokonaan. Tällöin tarvitaan myös perusilmoituksessa saatu ilmoitustunnus. On sitten kyse ilmoituksen korjaamisesta tai poistamisesta, on ilmoitus tehtävä samaa kanavaa käyttäen kuin alkuperäinenkin. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

2.5 Tiedonantovelvoitteen sanktio laiminlyönnistä

Tiedonantovelvollinen, joka ei täytä ilmoitusvelvollisuuttaan, voidaan määrätä enintään 15 000 € laimin lyöntimaksu VML 22 a §:n mukaan. (Taulukko 1) Maksu

on aina ilmoituskohtainen. Laiminlyöntiä määrätessä huomioidaan annettavien tietojen määrä. Maksu on vähintään 100 € ja siitä ylöspäin sadoin euroin. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Taulukko 1. Tiedonantovelvollisen laiminlyöntimaksujen enimmäismäärät (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Korkeintaan 2000 €	Tiedonantovelvollisen ilmoituksessa, asiakirjassa tai muussa tiedoissa on vähäisiä puutteita, tai tiedot on annettu ilman pätevää syytä myöhässä.
Korkeintaan 5000 €	Tiedonantovelvollisen ilmoituksessa, asiakirjassa tai muussa tiedoissa on oleellisesti puutteita tai virheitä tai niitä ei ole korjattu oikeiksi kehotuksen jälkeen.
Korkeintaan 15 000 €	Tiedonantovelvollinen ei ole viitsinyt antaa ollenkaan koko ilmoitusta tai on tehnyt väärän ilmoituksen joko tahallaan tai törkeästä huolimattomuudestaan johtuen.

Luonnolliselle henkilölle, joka toimii rakennuttajana, voidaan antaa laiminlyönnistä maksu, jos kyse on tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti liittyen hänen elinkeinotoimintaansa tai yksityiskäyttöön liittyvästä rakentamisesta. Laiminlyöntimaksu voidaan antaa myös silloin, jos ei esitä Verohallinnolta saamaansa todistusta rakennusvalvontaviranomaiselle. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Vuokratyömiesten osalta ei laissa määrätä, että kummalla yrityksellä on velvollisuus ilmoittaa tiedot Verohallinnolle. Käyttäjäyrityksen tai vuokramiespalveluyrityksen täytyy kuitenkin jommankumman ilmoittaa tiedot. Joskus vuokramiespalvelu ei välttämättä tiedä, millä kaikilla työmailla vuokramies on töissä, näin ollen käyttäjäyrityksellä on paremmat edellytykset tietojen antamiseksi. Kuitenkin

vuokramiespalvelulla on paremmin saatavilla oikeudelliset yksilöintitiedot vuokramiehestä kuin käyttäjäyrityksellä. Näiden perusteiden pohjalta on kuitenkin käyttäjäyrityksen annettava tiedot päätoteuttajalle yhteisellä rakennustyömaalla olevista vuokramiehistä. Laiminlyöntimaksu lähtee liikkeelle, jos käyttäjäyritys ei toimita tietoja. Käyttäjäyrityksen tehdessä vuokramiehestä sopimusta tulee ottaa selville kaikki tarpeelliset tiedot, jotka tulee olla työntekijäilmoituksessa. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

Jos laiminlyöntimaksun jälkeenkään ei tietoja korjata oikein, voidaan tiedonantovelvollinen poistaa ennakoperintäjärjestelmästä. Tätä ennen kuitenkin lähetetään rekisteriin merkitylle henkilölle kuulemiskirje sekä annetaan vähän aikaa korjata kaikki laiminlyönnit. (Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus 2016)

3 KULUNVALVONTA

3.1 Esitettävät tiedot kulkulupaluettelosta

Heinäkuun alusta vuonna 2014 tulleen muutoksen jälkeen on yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajan pidettävä kulkulupaluettelo kaikista työmaalla olevista työntekijöistä. Kulkulupaluettelo on säilytettävä työmaan valmistumisen jälkeen kuusi täyttä kalenterivuotta. (Harmaan talouden torjunta 2014)

Kulkulupaluettelosta pitää löytyä seuraavat tiedot:

1. työntekijän etu- ja sukunimi, veronumero ja syntymäaika;
2. päivämäärät, milloin työskentely työmaalla alkaa ja päättyy;
3. työntekijän työnantajan Y-tunnus ja nimi tai ulkomainen tunniste joka on sitä vastaava;
4. lähetetyistä työntekijöistä annetun lain (1146/1999) 4 a §:ssä tarkoitetun edustajan nimi ja yhteystiedot Suomessa.

Rakennuttajan on pidettävä kulkulupaluettelo, jos työmaalla ei ole pääurakoitsijaa tai muuta päätoteuttajaa. (Harmaan talouden torjunta 2014)

Aluehallintoviraston työsuojeluvastuualueen tarkastajat valvovat kulkulupaluettelon pitämistä. Kaikki ne henkilöt, jotka ovat tarkastushetkellä työmaalla, on oltava merkittynä kulkulupaluetteloon. Ulkomaalaisten työntekijöiden osalta on pääurakoitsijan säilytettävä työskentelyoikeuden perusteet niin kauan kuin työmaa kestää. (Harmaan talouden torjunta 2014)

Tilapäisesti tavaraa kuljettavia henkilöitä, ei ole pakko merkitä kulkulupaluetteloon, mutta sille ei ole myöskään estettä. Kulkulupaluettelo ei tarvitse pitää sellaisella työmaalla, jossa rakennusta tai sen jotain osaa rakennetaan tai korjataan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön. (Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa 2014)

3.2 Kuvallinen henkilötunniste veronumerolla

Kuvallinen henkilötunniste täytyy olla näkyvissä kaikilla rakennustyömaalla työskentelevillä henkilöillä. Kuvallisessa henkilötunnisteessa on oltava veronumero, joka on merkitty veronumerorekisteriin. (Veronumero 2017)

Veronumeron saavat suomalaiset automaattisesti verokortin yhteydessä. Ammattinharjoittajat saavat veronumeronsa ennakkoerolipulla. Veronumeroa ei automaattisesti merkitä veronumerorekisteriin, vaan se on pyydettävä erikseen. Rakennusalan opettajilla sekä opiskelijoilla tulee olla kuvallinen henkilötunniste veronumerolla näkyvillä, jos he liikkuvat työmaalla. Tällöin veronumero voi olla merkittynä esimerkiksi oppilaitoksen omaan korttiin, joka toimii samalla myös tunnistekorttina. (Työssä rakennusallalla 2017)

Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevät ulkomaalaiset henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta, hakevat veronumeron ja henkilötunnuksen verotoimistosta. Verohallinto kerää samassa yhteydessä verotusta varten tarpeelliset tiedot, kuten toimeksi- tai työnantajan tiedot, työskentelyn ja oleskelun Suomessa, tulon/palkan määrät sekä toimeksiannon tai työsuhteen tyyppi. (Veronumero 2017)

Kuvallisessa henkilötunnisteessa on oltava veronumero, joka on merkitty veronumerorekisteriin, henkilön nimi, työnantajan nimi sekä valokuva. (Kuvio 4) Itsenäisen työnsuorittajan osalta, tulee tunnisteessa lukea, että henkilö on itsenäinen työnsuorittaja. (Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa 2014)

Yhteiselle rakennustyömaalle tavaraa tilapäisesti kuljettavat henkilöt eivät ole velvoitettu pitämään tunnistetta. Myöskään sellaiset henkilöt eivät tarvitse tunnistetta, jotka tekevät työtä rakennustyömaalla, jossa rakennusta tai sen osaa korjataan tai rakennetaan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön. (Rakennustyö ja yhteinen rakennustyömaa 2014)

Kuvallinen henkilötunniste ei kuitenkaan ole sama asia kuin kulkulupa. Luvan työmaalla liikkumiseen eli kulkuluvan antaa rakennustyömaan vastaava työnjohtaja. Parhaimmillaan jokainen työnantaja hankkii omille työntekijöilleen kuvallisen tunnisteen, jota pystytään käyttämään sähköisenä kulkulupana sellaisilla työmailla, joilla on sähköinen kulunvalvonta käytössä. Jos työntekijä siirtyy sellaiselle työmaalle, jossa ei ole käytössä sähköistä kulunvalvontaa, toimii kuvallinen kortti vain lain vaatimana kuvallisena henkilötunnistena. (Henkilötunniste ei ole kulkulupa 2017)

Kuva 1. Kuvallinen henkilötunniste

3.3 Sähköinen kulunvalvonta rakennustyömaalla

Sähköistä kulunvalvontajärjestelmää varten pitää yrityksen tilata joko valttikortteja tai NFC-avaimenperiä. Rakennusliike Somerolla on käytössä NFC-avaimen-

perät, jotka ovat kaikki yksilöllisesti rekisteröityjä työntekijälle. (Kuvio 5) Työntekijän tullessa töihin, hän kirjaa itsensä kulunvalvontalaitteeseen ja pois lähtiessä kirjaa itsensä ulos työmaalta. Avaimenperät toimivat Rakennusliike Someron jokaisella työmaalla.

Kuva 2. NFC-avaimenperät

Valttikortit ovat parempia vaihtoehtoja sellaisille yrityksille, jotka toimivat yleensä sivu- tai aliurakoitsijoina. Valttikortin voi tilata tilaajavastuun kautta ja se on voimassa joko vuoden tai viisi vuotta. Valttikortti sisältää työntekijän nimen, veronumeron, yrityksen nimen, y-tunnuksen sekä kortin voimassaoloajan. (Kuva 3)

Kuva 3. Valttikortti

3.4 Edut sähköisestä kulunvalvonnasta

Sähköisen kulunvalvonnan (Kuva 4) hyödyt verrattuna manuaaliseen:

- Helpottaa ja nopeuttaa tietojen ilmoittamista verottajalle
- Luettelo rakennustyömaan työntekijöistä heti saatavilla
- Säästää työmaamestareiden, sekä toimistotyöntekijöiden aikaa
- Virheiden määrä vähenee huomattavasti
- Työntekijöiden työtunteja voidaan hyödyntää tarvittaessa palkanlaskennassa
- Aliurakoitsijoiden työtunteja voidaan seurata ja verrata laskenta-aikatauluun.

Kuva 4. Sähköinen kulunvalvontalaite (Inoptics 2017)

3.5 Haitat sähköisestä kulunvalvonnasta

Sähköisen kulunvalvonnan keskeisimmät haasteet, perustuen kyselyihin:

- Kustannukset (taulukko 2)
- Hidastaa työntekijöiden tuleamista työmaalle
- Ei toimi ilman sähköä
- Vaikea seurata, että jokainen työntekijä on kirjannut itsensä sisään.

3.6 Sähköisen kulunvalvonnan kustannukset

Taulukko 2. Rakennusliike Someron kulunvalvonnan kustannukset

Kustannukset:	Kuukaudessa	Vuodessa
Toimistokulut	5 tpv	60 tpv
Ohjelmistokulut verottajan urakkatietoilmoituksia varten		1 312 €
Käynnissä olevat 3 työmaata, työntekijöitä 52:		urakkasumma yht.9 610 000 €
Kulunvalvonnasta aiheutuneet työmaiden ja toimiston palkkakustannukset sivukuluineen yhteensä	2 600 €	
Ohjelmistokulut	425 €	
Työntekijähallinta	109,36 €	
Yhteensä:	3 134,36 €/kk	38 924,32 €/v
NFC-avaimenperät 1.7.2014-31.8.2017	3,20 €/kpl	yhteensä 500 €

4 KYSELYT SÄHKÖISESTÄ KULUNVALVONNASTA

4.1 Kysely Rakennusliike Someron toimihenkilöille

Tein kyselyn marraskuussa 2017 Rakennusliike Someron toimihenkilöille. Rakennusliike Somerolla oli kyselyn ajankohtana käynnissä neljä rakennustyömaata, joissa kaikissa oli käytössä Jydacom Oy:n sähköinen kulunvalvontalaite. Rakennusliike Someron omilla työmiehillä oli käytössä NFC-avaimenperä tunnistelätkät sekä aliurakoitsijoilla yleensä Tilaajavastuu Oy:n tarjoamat valttikortit. Jos aliurakoitsijalla ei ole valttikorttia, kirjaa vastaava työnjohtaja hänet NFC-avaimenperä tunnistelätkään ja kirjautuu näin järjestelmään. Kysely lähetettiin viidelle Rakennusliike Someron toimihenkilölle. Kysymyksiä oli kuusi kappaletta ja ne oli tarkoitettu pohdittavan työnjohdon näkökulmasta. Kaikki vastanneet olivat vastaavia työnjohtajia. Vastausprosentiksi sain 83%. Kysymykset ja vastaukset ovat alla ja lisäksi johdantoa siitä, mitä itse hain kullakin kysymyksellä.

4.1.1 Miten työmaalla suhtaudutaan kulunvalvontaan?

Kysymyksellä hain työnjohdon näkökulmaa siihen, miten omat työntekijät sekä aliurakoitsijat suhtautuvat sähköiseen kulunvalvontaan. Aluksi työmaalla oli suhtauduttu vieroksuvasti laitteeseen, mutta myöhemmin kuitenkin jo totuttu. Yllätykseksi huomasin, että yhden rakennustyömaan vastaava työnjohtaja oli kysynyt asiasta myös työntekijöiltä.

Alussa vähän vieroksuttiin systeemiä, mutta nyt siihen on totuttu.

Kaikki käyttää sitä.

Alkuun miehet luulivat, että palkka maksetaan kellokortin mukaan. Kysyessä miten suhtautuvat? Vastaus oli, että turha kapistus.

En ole kuullut, että leimaamista olisi koettu hankalaksi. Joillekin pienemmille yrityksille näyttää olevan vieläkin outo asia.

4.1.2 Onko sähköisestä kulunvalvonnasta ollut mitään hyötyä?

Tämä kysymys oli sellainen, johon itse halusin myös enemmän vastauksia työnjohdon näkökulmasta. Yhdeltä vastaavalta työnjohtajalta tuli vastakysymys takaisin kyseiseen kysymykseen. Jäin itse kaipaamaan enemmän vastauksia kysymykseen.

Pystytään seuraamaan ja tiedetään ketä työmaalla on ja milloin on ollut.

Jää mestarilta käsinkirjaus pois, eli säästää aikaa ja vaivaa.

Onko hyötyä?

Tiedetään, ketä työmaalla on ollut (AVI, verottaja)

4.1.3 Onko sähköisestä kulunvalvonnasta ollut haittaa?

Tämä oli tärkeimpiä kysymyksiä rakennusliikkeen kannalta, että tiedetään haittapuolet jos niitä voitaisiin pystyä ratkaisemaan. Kahdella oli samantapainen vastaus, eli valttikortit kaikille niin olisi helpompaa toimia ja jäisi NFC-avaimenperä tunnistelätkien kirjoittele pois.

Pitää muistaa leimata itsensä myös ulos, ettei jää kummitlemaan työmaalle. Kaikilla firmoilla ei esim. valttikortti ole käytössä, olisi helppoa jos olisi.

Njet

Kaikilla ei ole valttikorttia. Kululätkien kirjoittelu ja luovutus aika turhanpäiväistä hommaa.

Kaikilla urakoitsijoilla ei ole vielä valttikorttia. Jonkinmoista lisätyötä aiheuttaa kulkulupien ilmoittamiset toimiston päähän. Pääurakoitsijan lainaamat kulkulätkät unohtuu myös usein palauttaa takaisin urakan päätettyä.

4.1.4 Voisiko sähköistä kulunvalvontaa vielä jotenkin kehittää?

Tällä kysymyksellä hain vastauksia siihen, että pystyisikö sähköistä kulunvalvontaa kehittää työmaan näkökulmasta. Tälläkin kertaa nousivat valttikortit esille.

Valttikortti joka firmalle.

I don't know.

Valttikortit pakollisiksi.

Tulevaisuudessa älypuhelinsovellus (ei kortteja, lätkiä). Nykyisessä, nykypäivän, käytännössä valttikortit pakolliseksi kaikille urakoitsijoille. Urakkasopimusten/ työmaalle tulon ehtona.

4.1.5 Onko työmaalla tehty seuranta kulunvalvontaan leimautumisesta?

Itse olin aikaisemmin huomannut, että varsinkin uusia työntekijöitä työmaalla piti huomauttaa useaan otteeseen aluksi, että muistivat leimata itsensä sisään. Kukaan vastanneista ei ollut seurannut leimaamista.

Ei ole tehty työmaalla, tiedot menevät toimistolle. Seuraisin, jos olisi ohjelma koneella työmaalla.

Njet

En ole tehnyt.

En ole varsinaisesti seurannut, mutta toimistolta saatu palautetta, että ulos leimaaminen usein unohtuu.

4.1.6 Sähköisen kulunvalvonnan merkittävin ja tärkein asia?

Viimeiseen kysymykseen hain työnjohdon näkökulmaa siihen, mikä oli heidän mielestään tärkein asia sähköisessä kulunvalvonnassa. Ennen kyselyjen lähettämistä tiesinkin, että harmaa talous tulee olemaan monella vastauksena.

Harmaan talouden kitkeminen työmaalta.

Jää mestarilta käsinkirjaus pois, sekä konttorilta helpompi tehdä verottajalle ilmoitus.

Pimeään työn kitkeminen.

Saadaan reaaliaikainen tieto esim. avin tarkastajalle, ketä työmaalla on tai on ollut. Myös verottajalle tehtäviin kuukausi-ilmoituksiin saadaan työntekijätiedot.

4.2 Kysely Rakennusliike Someron kirvesmiehille

Tein paperille kyselyn Rakennusliike Someron yhdelle rakennustyömaalle koskien sähköistä kulunvalvontaa. Kysymyksiä oli neljä, jotka olivat aika samantapaisia kuin kysymykset toimihenkilöille. Näillä kysymyksillä hain vastauksia siihen, että tietävätkö kirvesmiehet, miksi sähköinen kulunvalvonta on rakennustyömaalla. Kyselyyn vastasi kuusi kirvesmiestä, kuitenkin kaikkiin kysymyksiin he eivät vastanneet. Kysymykset ja vastaukset on alla.

4.2.1 Miten suhtaudut sähköiseen kulunvalvontaan?

Halusin kuulla kirvesmiesten rehellisen mielipiteen heidän suhtautumisestaan sähköiseen kulunvalvontaan. Yleensä ottaen heille oli aivan sama.

Hyvin

Aivan sama

Hyvähän se on, kun voi seurata kuka mitenkin menee

Eikai tuo haittaa

Hyvä homma

4.2.2 Onko sähköisestä kulunvalvonnasta ilmennyt haittapuolia?

Yleensä ottaen kirvesmiehillä ei ollut ilmennyt mitään haittapuolia sähköisestä kulunvalvonnasta.

Pitää muistaa leimata

Ei

Ei suuremmin

Ei oo haittaa ollu

No ei

Ei haittoja

4.2.3 Voisiko kulunvalvontaa vielä kehittää?

Tähän kysymykseen ei tullut montaa vastausta. NFC-avaimenperä tunnistelätkä tunnettiin haitaksi sekä joskus sähköisen kulunvalvontalaitteen paikka on ollut kaukana.

Pystyisi toimimaan ilman lätkää. Esimerkiksi kirjautumalla johonkin järjestelmään.

Joskus on kuittaus paikka turhan kaukana, eli useampi laite tarvittaessa.

4.2.4 Minkä vuoksi sähköinen kulunvalvonta on työmaalla?

Viimeiseen kysymykseen toivoin kaikkien vastaavan. Verottaja ja harmaa talous tulivat esille kaikilla, eli kirvesmiehillä oli kuitenkin näkemys siitä, miksi sähköinen kulunvalvonta on rakennustyömaalla.

Verottaja seuraa kertyneitä työtunteja. Välttämään pimeää työtä.

Torjutaan harmaata taloutta.

Verokarhun.

Taitaa verottajaa varten olla, mut voi kait siitä seurata miten porukka kulkee, jossakin ollu ainaki semmonen tyyli.

Verottajan takia.

Verottajaa varten.

5 TILAAJAVASTUULAKI

Tilaajavastuulaki pyrkii edistämään yritysten välistä kilpailua tasavertaisesti sekä työehtojen noudattamista. Lain tarkoituksena on luoda tilaajalle edellytykset varmistaa, että sen sopimuskumppanit täyttävät lakisääteiset velvoitteensa. Tilaajan on ennen alihankinta- tai vuokratyösopimuksen solmimista hankittava laissa luetellut selvitykset sopimuskumppaneistaan. (Tilaajavastuu 2017)

Ennen sopimuksen solmimista on tilaajan hankittava seuraavat selvitykset työvoiman alihankkijoista ja vuokraajayrityksistä:

- Selvitys siitä, onko yritys merkitty ennakkoperintärekisteriin, arvonalisäverovelvollisten rekisteriin, sekä työnantajarekisteriin.
- Kaupparekisteriote.
- Selvitykset verojen maksusta.
- Todistukset työntekijöiden eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta ja eläkevakuutusten ottamisesta tai, että maksusopimus on tehty erääntyneistä eläkevakuutusmaksuista.
- Selvitys työehtosopimuksesta, jota sovelletaan työhön tai keskeisistä työehdoista.
- Selvitys työterveyshuollon järjestämisestä.
- Todistus lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ottamisesta. (Tilaajavastuu 2017)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli ottaa selvää sähköisen kulunvalvonnan hyödyistä ja haitoista sekä selvittää tiedonantovelvollisuudesta verottajalle. Kulunvalvonnan keskeiset edut ovat, että nähdään reaaliajassa työntekijätilanne yhteisellä rakennustyömaalla. Haittana tulee kustannukset yrittäjille sekä se, että kaikki työntekijät eivät aina jaksaa tai muista kirjata itseään työmaalle sisään.

Harmaa talous ei tule rehottamaan samalla lailla niin kuin se oli ennen. Verottajan tekemissä pistokokeissa nähdään heti työmaalla olevat työntekijät.

Opinnäytetyön edetessä heräsi useita erilaisia kysymyksiä. Onko tämä nyt loppu harmaalle taloudelle? Pystytäänkö vieläkin kiertämään veroja ja tekemään pimeitä töitä? Onko tiedonantovelvollisuus ja kulunvalvonta tullut pienille ja keski-suurille yrittäjille Pohjois-Suomessa kalliiksi Etelä-Suomen veronkiertäjien takia? Näihin kysymyksiin ei suoranaisia vastauksia varmasti ole: tilastojen mukaan verotuloja on tullut huomattavasti enemmän rakennustyömailta kuin ennen. Opinnäytetyö antoi tietoa myös siitä, ketkä ovat tiedonantovelvollisia yhteisellä rakennustyömaalla.

Kulunvalvonnan kustannukset ovat varmasti pienyrittäjälle kova paikka. Mahdollisesti tulevaisuudessa valttikortit on korvattu sillä lailla, että voidaan puhelimella tai jopa sormenjälkitunnisteen avulla kirjata itsensä sähköiseen kulunvalvontalaitteeseen.

Toimihenkilöinen kyselyjen perusteella voitiin todeta, että aluksi suhtautuminen sähköiseen kulunvalvontaa oli vieroksuva mutta myöhemmin siihen oli totuttu. Kyselyjen mukaan olisi helpompaa, jos kaikilla olisi valttikortit ja unohdettaisiin NFC-avaimenperätunnistelätkät. Kirvesmiesten vastauksista voitiin todeta, että heillä on kuitenkin tieto siitä, miksi sähköinen kulunvalvonta on rakennustyömaalla.

LIITTEET

- Liite 1. Ohjeistus työnjohdolle
- Liite 2. Eduskunnassa päätetty laki 364/2013
- Liite 3. Eduskunnassa päätetty laki 363/2013
- Liite 4. Tiivistelmä lain velvoitteista

SÄHKÖISEN KULUNVALVONNAN MUISTILISTA TYÖNJOHTAJILLE

- Ennen työmaan alkua, työmaalle hankitaan sähköinen kulunvalvontajärjestelmä tai kirjataan käsin, jos ei vielä sähköä
- Työnjohto ilmoittaa omat työntekijät ja sen hetkiset urakoitsijat toimistolle, josta ne kirjautuvat järjestelmään
- Uuden työntekijän saapuessa työmaalle, tarkistetaan henkilötiedot ja mahdollinen valttikortti
- Työntekijä perehdytetään työmaahan
- Työlupaan ja pätevyysiin liittyvät kortit ja asiakirjat tarkistetaan, kopioidaan, arkistoidaan ja lähetään toimistolle
- Toimistolta tarkistetaan, että yrityksen Tilaajavastuutiedot ovat kunnossa
- Opastetaan valttikortin tai NFC-avaimenperän käyttö, sähköiseen kulunvalvontajärjestelmään
- Valvotaan, että työntekijät kirjaavat itsensä työmaalle
- Jos työntekijällä ei ole valttikorttia, eikä työntekijä ole julkisessa veronumerorekisterissä, tällöin ei työntekijää työmaalle päästetä!
- Henkilötietoihin tai työlupaan liittyvissä ongelmissa, ota yhteys toimistoon ja työpäällikköön

52 b §**Luettelo yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä**

Pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan on pidettävä työturvallisuuden varmistamiseksi ja tässä laissa säädettyjen velvoitteiden valvontaa varten ajantasaista luetteloa yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista. Luettelosta on käytävä ilmi:

- 1) henkilön etu- ja sukunimi, syntymäaika ja veronumero;
- 2) työmaalla työskentelyn alkamis- ja päättymispäivämäärä;
- 3) työntekijän työnantajan nimi ja Y-tunnus tai sitä vastaava ulkomainen tunnistus;
- 4) lähetetyistä työntekijöistä annetun lain (1146/1999) 4 a §:ssä tarkoitetun edustajan nimi ja yhteystiedot Suomessa.

Luetteloon voidaan jättää merkitsemättä tilapäisesti tavaraa työmaalle kuljettavat.

Työnantajan on annettava työntekijöistään pääurakoitsijalle tai muulle päätoteuttajalle tarpeelliset tiedot 1 momentissa tarkoitetun luettelon pitämistä varten.

Pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan on säilytettävä 1 momentissa tarkoitettu luettelo kuusi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona työmaa valmistui.

Luetteloon kerättävien henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröidyn henkilön oikeuksiin sovelletaan muutoin henkilötietolakia (523/1999).

Mitä tässä pykälässä säädetään pääurakoitsijasta ja muusta päätoteuttajasta, sovelletaan rakennuttajaan, jos työmaalla ei ole pääurakoitsijaa tai muuta päätoteuttajaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua luetteloa ei tarvitse pitää työmaalla, jossa rakennusta tai sen osaa rakennetaan tai korjataan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön.

15 b §**Työmaan päätoteuttajan velvollisuus antaa työntekijöitä koskevia tietoja**

Työturvallisuuslain (738/2002) 7 §:ssä tarkoitetun yhteisen rakennustyömaan pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan on toimitettava kuukausittain Verohallinnolle verovalvontaa varten yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista samoin kuin työnantajista ja vuokratyönteettäjistä tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot sekä tiedot työnantajan kotivaltiota, työ- ja toimeksiantosuhteen laadusta sekä työskentelyä ja Suomessa oleskelua samoin kuin vakuuttamista koskevat tiedot. Tietoja ei kuitenkaan toimiteta tilapäisesti tavaraa työmaalle kuljettavista henkilöistä.

Yhteisellä rakennustyömaalla toimivan yrityksen on toimitettava työmaan pääurakoitsijalle tai muulle päätoteuttajalle työmaalla työskentelevistä työntekijöistään 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Itsenäisen työnsuorittajan on annettava itseään koskevat vastaavat tiedot. Tiedot on annettava ennen työskentelyn aloittamista, ja niissä tapahtuneista muutoksista on annettava tieto viipymättä.

Mitä tässä pykälässä säädetään pääurakoitsijasta tai muusta päätoteuttajasta, sovelletaan rakennuttajaan, jos työmaalla ei ole pääurakoitsijaa tai muuta päätoteuttajaa.

Tässä pykälässä tarkoitetun tiedonantovelvollisen on säilytettävä ne tiedot ja asiakirjat, joista tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja on saatavissa, kuuden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä, jona työmaa valmistui, ellei muualla laissa säädetä pidempää säilytysaikaa.

Verohallinto antaa tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista, tietojen antamisen ajankohdasta ja tavasta sekä oikeudesta olla antamatta tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja tilanteissa, joiden merkitys on taloudellisesti tai verovalvonnallisesti vähäinen.

15 c §**Rakentamispalvelujen tilaajan velvollisuus antaa urakkaa koskevia tietoja**

Tilaajan on toimitettava kuukausittain Verohallinnolle verovalvontaa varten tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot niistä yrityksistä, jotka suorittavat tilaajalle arvonlisäverolain (1501/1993) 31 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rakentamispalvelua taikka rakennustelineiden pystytys- tai purkutyötä tai jotka vuokraavat tilaajalle työvoimaa edellä mainittuihin tarkoituksiin. Lisäksi tilaajan on toimitettava tiedot toimeksiannon lajista, kestosta ja työmaan sijainnista sekä tilaajan näille yrityksille maksamista vastikkeista.

Verohallinto antaa tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista, tietojen antamisen ajankohdasta ja tavasta sekä oikeudesta olla antamatta tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja tilanteissa, joiden merkitys on taloudellisesti tai verovalvonnallisesti vähäinen.

15 d §**Rakennuttajana olevan luonnollisen henkilön velvollisuus antaa tietoja**

Rakennuttajana olevan luonnollisen henkilön, jonka lukuun rakennusta tai sen osaa rakennetaan tai korjataan taikka maapohjaan kohdistuvaa työtä suoritetaan, on silloin, kun rakennustyö ei liity hänen harjoittamaansa yritystoimintaan, 15 b ja 15 c §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden sijasta toimitettava Verohallinnolle verovalvontaa varten tarpeelliset tiedot rakentamistyön suorittaneista työntekijöistä ja yrityksistä yksilöinti- ja yhteystietoineen. Lisäksi hänen on toimitettava tiedot näille maksamistaan palkoista ja muista vastikkeista. Tiedonantovelvollisuus ei koske rakentamista, johon maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan ei ole haettava rakennuslupaa.

Rakennuttajan on annettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot Verohallinnolle ennen maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua rakennuksen käyttöönottoa edeltävää loppukatselmusta. Rakennuttajan on esitettävä katselmuksen yhteydessä rakennusvalvontaviranomaiselle Verohallinnon antama todistus tiedonantovelvollisuuden täyttämisestä.

Jos 2 momentissa tarkoitettua todistusta ei ole esitetty 2 momentissa tarkoitetun katselmuksen yhteydessä, rakennusvalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava asiasta Verohallinnolle.

Verohallinto antaa tarkempia määräyksiä annettavista tiedoista, tietojen antamisen ajankohdasta ja tavasta sekä oikeudesta olla antamatta tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja tilanteissa, joiden merkitys on taloudellisesti tai verovalvonnallisesti vähäinen.

22 §**Tietojen antamista koskevat erityissäännökset**

Edellä 15 a—15 d §:ssä sekä 17 §:n 7 ja 9 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tiedon kohteena oleva on yksilöitävä nimen lisäksi seuraavilla tiedonantovelvollisen hallussa olevilla tiedolla:

- 1) yritys- ja yhteisötunnus taikka henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika;
- 2) asuinvaltion antama vero- tai henkilötunnus tai, jos näitä tietoja ei ole, muu vastaava tunnus; ja
- 3) yhteystiedot sekä Suomessa että asuinvaltiossa.

Edellä 15 b §:ssä tarkoitettu työntekijä tai itsenäinen työnsuorittaja on tämän pykälän 2 momentin 1 kohdasta poiketen yksilöitävä henkilötunnuksella tai syntymäajalla ja veronumerolla.

Tiivistelmä lain velvoitteista

Rakennusalan veronumerorekisteri

Veronumerolaki

- Kaikkien työntekijöiden** veronumeroiden ilmoittaminen rakennusalan veronumerorekisteriin
- Veronumeroiden tarkastus rekisteristä työmaalle perehdytettäessä

Henkilökortit

Veronumerolaki

- Kaikilta työntekijöiltä** edellytetään veronumerolla varustetut kuvalliset henkilökortit työmailla

Urakkatiedot

Veromenettelylaki

- Kaikkien tilaajien** velvollisuus raportoida urakkahinnat ja urakkalaskut
- Koskettaa käännetyn ALV alaista työtä
- Raportointi kohdennetaan työmaalle, jossa tilaus on tapahtunut
- Kuukausittaisessa raportoinnissa ilmoitetaan hinnat ja toteutunut laskutus

Kulikulupalista ja ilmoitusvelvollisuus

Työturvallisuuslaki

- Pää toteuttajan** velvollisuus ylläpitää työmaan henkilöstä
- Tieto ketkä ovat työmaalla tällä hetkellä

Veromenettelylaki (raportointi)

- Kuukausitason raportointi Verohallinnolle työmaalla toimineista henkilöistä